KONYA'DA YUMURTA ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARI VE MUHTEMEL ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. Ramazan YETİŞİR
S. Ü. Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü Öğretim Üyesi

Mevcut Durum

2004 yılı istatistiklerine göre; Türkiye'de toplam 8.4 milyar yumurta üretilmiş, 124 milyonu sofralık ve 51.8 milyonu damızlık olmak üzere toplam 175.8 milyon yumurta ihraç edilmiştir. Yine bu yılda 16.8 milyon adet damızlık yumurta ithal edilmiştir. Bu yıldaki yumurta ihracatının getirisi ise 14,141,231 $ olmuştur. Fert başına yıllık yumurta tüketimi ise 115 adet olarak gerçekleşmiştir (Besd-Bir, 2004).

Konya ilinde ise yumurta tavukçuluğunda 8,000,000 adet kurulu kapasite mevcut olup yaklaşık 7,000,000 adet/gün yumurta üretimi yapılabilmektedir. Türkiye'deki yumurta üretiminin yaklaşık %20'si Konya ilinden sağlanmaktadır. Bu verilere göre Türkiye'nin en yoğun yumurta üretimi yapılan ili Konya'dır.

TÜİK (2009) verilerine göre; Konya ilinde son 10 yılda yumurta tavukçuluğunda mevcut hayvan sayıları ve üretilen yumurta miktarları aşağıdaki tabloda görülmektedir. 2005 yılı verilerine göre yumurtacı tavuk sayısı 7,452,561 adet ve üretilen toplam yumurta sayısı ise 1,728,555,892 adet olarak gerçekleşirken, 2007 yılında yumurtacı tavuk sayısı 8,088,540 adet ve yumurta verimi de 1,964,333,000 adet olarak gerçekleşmiştir. Yine tabloya göre yıllık hayvan sayısı 5,000,000 ile 9,000,000 arasında değişirken üretilen yıllık yumurta üretim miktarı da 900.000.000 ile 2,000,000,000 arasında değişmiştir. Bu değişimde konjonktürün (ekonomik kriz, savaş, hastalık vs) etkili olduğu söylenebilir.

Yıllar	Yumurtacı Tavuk Sayısı	Yumurta Üretimi (1000 Adet)
1998	9,125,090	2,275,416
1999	9,526,415	2,303,141
2000	9,208,300	2,188,403
2001	4,139,814	900,443
2002	5,069,607	1,146,793
2003	5,933,143	1,361,648
2004	6,307,975	1,485,659
2005	7,452,561	1,728,556
2006	7,796,440	1,820,660
2007	8,088,540	1,964,333

Tablo 1.- Konya'da yıllar itibarıyla yumurtacı tavuk sayısı ve üretilen yumurta miktarları (TÜİK, 2009)

Organizasyon

5200 sayılı yasaya bağlı olarak ilk defa Konya'da olmak üzere 2006 yılında Konya Yumurta Üreticileri Birliği kurulmuştur. İki yıl gibi sürede önemli gelişmeler sağlanmış ve nitekim Türkiye düzeyinde mevcut 16 birliğin katılımıyla Yumurta Üreticileri Merkez Birliği (Yum-Bir) de kurulmuştur. Birlikler ihracat firmalarını da kurarak, yetiştirme tekniğinden pazarlamaya kadar geniş bir alanda faaliyetlerini sürdürmektedirler. Nitekim yapılan

çalışmaların etkileri görülmeye başlamış ve iç piyasada tüketim artışı sağlanırken, ihracatta da ciddi artışlar olmuş ve 2007 yılındaki ihracat geliri 69 milyon dolarla bir önceki yıla nazaran %260 oranında artış göstermiştir (Kara, 2008).

Mevcut organizasyon daha da gelişerek, sorunlarını ve ne isteyeceğini bilen, hükümetlere danışmanlık yapacak hale gelen organize bir üretici topluluğu olma yolunda ilerlemektedirler. Bu yumurta tavukçuluğu sektöründeki en önemli gelişmedir.

Aktüel Sorunlar

Yapılan paydaş gruplar toplantısında yumurta üreticileri birliği temsilcisi ve ilgili meslek elemanları tavuk kafes gübresi ve kesimhane konularında sorunlarının olduğunu, ancak genel olarak iyi durumda olduklarını beyan etmişlerdir.

Gübre sorunu:

Diğer şehirlerde olduğu gibi Konya'da da tavukçuluk işletmeleri yerleşim birimleri çevresinde yoğunlaşmıştır. Bu durum en önemli çevre kirleticiler arasında yer alan kafes tavuğu gübresi sorunuyla karşılaşılmasına neden olmuştur.

Tavuk dışkısı, doğası itibarıyla, patojen mikroorganizmaların yoğun olarak bulunduğu bir çıktıdır. Tavuk gübresi; salmonella, coliform, riptosporidium, marek, gumbora ve hatta kuş gribi (avian influanza) gibi çok önemli hastalık etmenlerinin en önemli bulaştırıcısı olabilir. ABD'nin Milwauke kentinde 1993 yılında meydana gelen sel felaketi sırasında en az 100 kişinin sadece bu tür enfeksiyonlardan öldüğü kaydedilmiştir (Yıldırım, 2009).

Tavuk gübresi sinek, kene ve böceklerin önemli bir üreme alanını oluşturmaktadır. Bu canlıları yiyen kuşlar bu hastalıkların çevreye yayılmasını sağlamaktadır. Bazı işletmelerde dışkının içerisine kümeslerden çıkan ölü tavuklar da atılarak hastalık ve çevre felaketinin boyutları daha da artırılmaktadırlar. Bu dışkı içerisinde bulunan tavuk leşlerini yemeye gelen başıboş köpekler, kediler ve hatta sıçanlar mevcut çevre ve hastalık felaketinin katlanmasına yol açmaktadırlar. Buna ilaveten, tavuk dışkısının bünyesinde yüksek düzeylerde bulunan tuz ve kalsiyum toprağın niteliğini bozarken, yine dışkıda bitkilerin ihtiyaçları üzerinde bulunan azot ve fosfor elementleri ise yüzey ve sonuçta yer altı sularına geçerek hem su kaynaklarının kirlenmesine hem de akarsulardaki biyolojik yaşamı olumsuz olarak etkilemektedirler.

Türkiye'de mevcut yaklaşık 70 milyon yumurta tavuğu olup, tavuk başına günde yaklaşık 175 g dışkı elde edilmektedir. Toplamda ise 4.5 milyon ton tavuk dışkısı üretilmektedir. Bu dışkının önemli bir kısmı kafes tavuğu gübresi olup büyük ölçüde yaş olarak üretilmektedir. Bu hesaba göre Konya'da mevcut 7-8 milyon yumurtacı kafes tavuğundan yılda yaklaşık olarak 450-500 bin ton tavuk gübresi elde edilmektedir. Geçmişte, bu soruna yönelik olarak gerek sektörde yer alan üretici ve çalışanlar, gerekse büyükşehir ve merkez ilçe belediyeleri bazı girişimlerde bulunmuşlar ise de bir çözüm bulunup tam bir kontrol sağlanamamıştır. Yaptığımız inceleme, tarafların yani belediyeler ve üretici organizasyonunun yeteri kadar sorumluluk üstlenmediklerini göstermiştir.

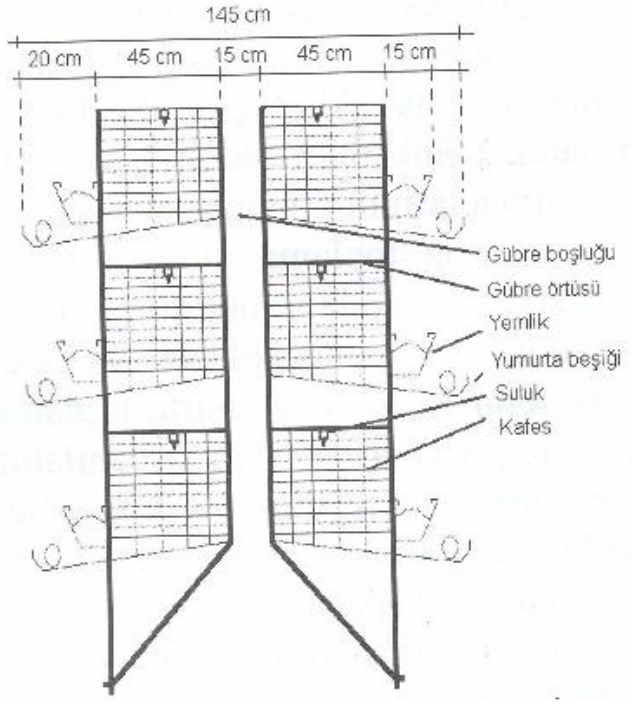
Geçmiş dönemlerde Sudan'dan gelen bir firma çok miktarda tavuk gübresi talebinde bulunmuş ve Tavek A.Ş. yetkilileri Konya'da bulunan tavuk gübrelerini toplamaya kalkışmış ise de yeteri kadar toplayamamışlardır.

Bugüne kadar sorunun çözümüne yönelik olarak çok çeşitli çalışmalar yapılmıştır. **Bugün modern gelişme dendiğinde, esas itibarıyla, atık ve artıkların yeni teknik ve teknolojiler ışığında değerlendirilerek yeniden üretime girdi olarak sokulması anlaşılmaktadır.** FAO'nun tavuk gübresinin yem olarak kullanılması ve faydalı hale getirilmesi için destekleyerek yürüttürdüğü araştırma çalışmaları iyi bilinmektedir. Etlik piliç gübresi yem olmaya daha çok uygundur. Konu ile ilgili araştırma raporları elimizde mevcut olup, derlenerek çeşitli toplantılarda sunulmuştur (Yetişir, 19984).

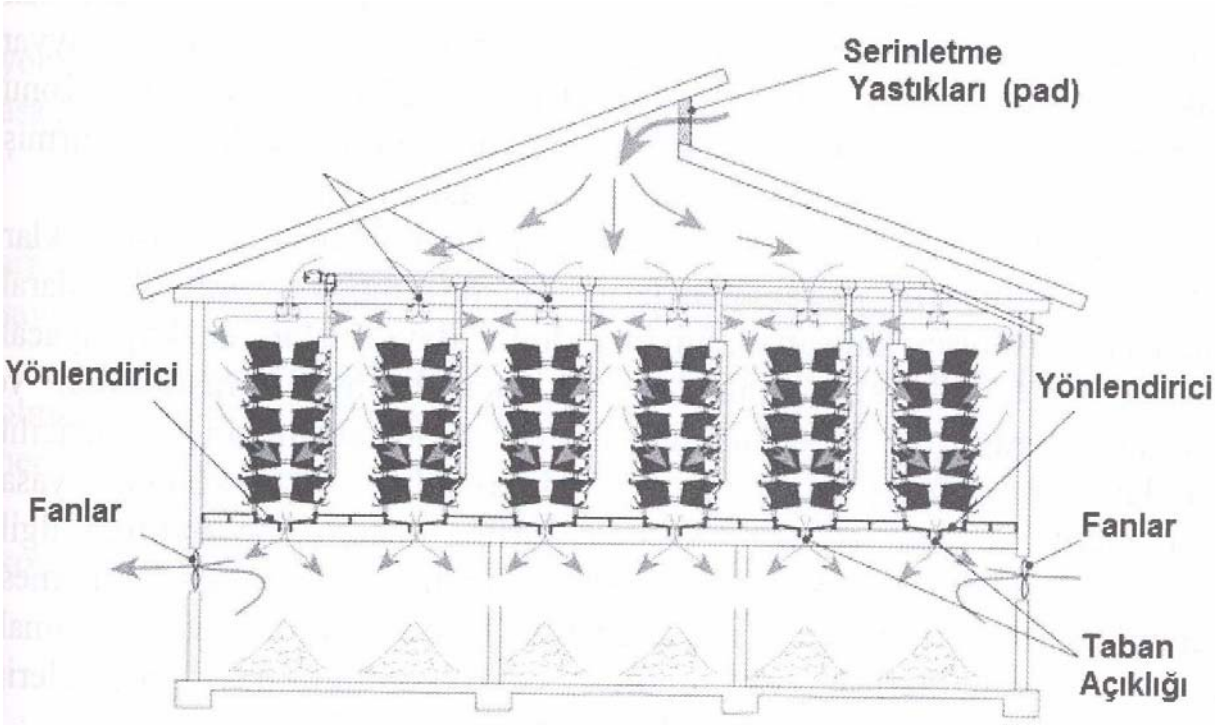
Esas itibarıyla, tavuk gübresi asidik karakterde olup bazik toprakların ıslahında kullanılabilmektedir. Bu konuda S.Ü. Ziraat Fakültesinin deneyimi olup, Çumra çomaklı beldesinde üniversite arazisinde bu yönde bir çalışma yürütülmüştür.

Yaygın olarak iki çeşit tavuk gübresi olup, bunlar yumurta tavuğu ve etlik piliç gübreleridir. Tavuk gübrelerinin yararlı bir ürün haline getirilebilmeleri için fermente edilmelerinin yanı sıra içeriğinde yüksek seviyede bulunan tuz, kalsiyum, azot ve fosfor miktarlarının mutlaka kabul edilebilir düzeye indirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, hastalık amili mikroorganizmaların tamamen bertaraf edilmeleri için sterilize edilmeleri gerekmektedir. Sterilizasyon için yüksek ısı (120°) gerekmekte olup, bu işlem önemli bir masraf unsuru oluşturmaktadır. Yapılacak tesislerde güneş enerjisinden yararlanılabilir. Hatta bazı şartlarda tamamen güneş enerjisi ile sterilizasyon yapılabilmektedir.

Tavuk gübresi sorununun çözümüne yönelik olarak, İngiltere'de uygulanan diğer bir sistem ise iki katlı kümes sistemidir. Bu sistemde kafes bloklarının altı boş bırakılmakta, üst kat zemini bloklar arası ise T kolonlar üzerine inşa edilmektedir. Kafesler ise yem dağıtım sistemine bağlı olarak ara boşluğa gübreyi sıyıracak şekilde imal edilmektedir (Şekil 1,Yupi sistemi) (Altan ve Bayraktar, 2009). Havalandırma sistemi kışın yukarıdan ve yazın da aşağıdan hava çekecek şekilde düzenlenip alt kattaki gübre kurutulmaktadır. Aşağı katta 3-4

Şekil 1. Gübre sıyıcılı kafes sistemi

Şekil 2. Derin gübre çukurlu kafes sistemi

yıl biriken gübre kendi sistemi içinde fermente edilip olgunlaştırılmakta ve daha sonra da kepçeli traktör aracılığıyla çıkarılabilmektedir. Türkiye'de Ankara Kazan'da böyle bir sistem kurulmuştu. Konya'da yeni kurulacak işletmelerde de bu tip bir sistem önerilebilir. Ancak, bu sistem daha çok ferdi çözümler için uygundur.

Yaptığımız incelemede, Selçuk Üniversitesi Teknokenti bünyesinde en az iki adet şirketin konuyla ilgili olarak çalışma yürüttüklerini öğrendik. Bunlardan birisi tavuk gübresinin tam kontrollü kapalı bir ortamda fermente edilerek, çeşitli katkılarla içerisindeki tuz ve minerallerin zararsız hale getirilmesini önermektedir. Diğer bir çalışma grubu ise gübrenin "havuz sisteminde kompostlama", "fan separatörle kompostlama" ve kendi geliştirdikleri "santifrüjlü separatör ile kurutma" yöntemlerinden biri kullanılarak gübrenin daha yararlı hale getirileceğini, bu son sistemin en ekonomik sistem olup, biyogaz üretiminden sonra uygulanmasının daha iyi sonuçlar verdiği bildirilmektedir.

Konya'da bu sorunun çözümü için tarafların yani belediye temsilcileri ve üreticiler birliğinin, borsamızın da teşvik ve desteğinde, bir araya gelip konuyu çözüme kavuşturmak için bir çalışma yapmaları gerekmektedir. Bu amaçla bir merkez oluşturulması ve ortak bir tesis kurulması, işlenmiş gübrenin değerlendirilmesi ve pazarlanmasında da kolaylık sağlayacaktır.

Bu durum aslında ileride AB katılım sürecinde zorunluluk haline gelecektir. Yetiştiriciler, çevresel nedenlerle ve yönetmeliklere bağlı olarak tavuk gübresine bir çözüm bulmak zorunda kalacaklardır. Bunu şimdiden başarmamız birçok bakımdan avantaj sağlayacaktır.

Kesimhane sorunu:

Konya içinde bir tavuk kesimhanesi bulunmamaktadır. En yakın tavuk kesimhanesi Akşehir'de TKV'ye ait küçük bir tesistir. Dolayısıyla, elden çıkma tavuklar kesilmek için şehirlerarası nakledilmektedir. Bu durumun birçok sakıncaları mevcuttur. Başta sağlık

açısından sakıncalar oluşturmaktadır. Elden çıkma tavukların Konya'da kurulacak bir kesimhanede kesilerek elde edilen karkasın ileri ürünlere katılacak şekilde hazırlanıp üreticilere daha fazla katma değer sağlaması gerekmektedir. Böylece elde edilecek şarküterilik karkas yanında ayak ve diğer yan ürünlerin üretimi yapılabileceği gibi etlik piliç yetiştiriciliği içinde bir altyapı oluşturulmuş olacaktır.

Bilindiği gibi çıkma tavuktan elde edilen karkastan tavuk köftesi, kıyma gibi ürünler yanında şinitzel ve kievski gibi Rus yemekleri yapılabilmektedir. Ayrıca, yeni mekanik-kemiksizleştirme sistemine sahip kesim fabrikalarında elde edilen ürünler ise muhteviyatı ile birlikte çeşitli ürünlere katılmaktadır ki bunlar salam, sosis, sucuk ve vd gibi şarküteri ürünleridir.

Daha önce Konya'da Azim şirketler gurubuna bağlı olarak bir kesimhane kurulmuş ise de bu bilinen, kriz vd, sebeplerle kapatılarak başka bir yere taşınmıştır. Yeni kurulacak tesisin yaşayabilmesi için ileri ve birçok pazara hitap edecek ürün üretecek özelliklerde olması gerekmektedir.

Bu konuda, yumurta üreticileri birliğine bağlı olarak, AB hibe projelerinden de yararlanılarak 200 bin Euro dolayında bir destek sağlanabilir. Teknokent bünyesinde bu işe hemen başlanabilir. Yeter ki birlik bu işi yapmaya karar versin ve başlangıç desteğini üstlensin.

Ayrıca, yaptığımız görüşmelerde, Santez projesi desteği ile ¼ proje bedelini sanayi işletmesi üstlenmek üzere ileri ürünler işleme tesisi kurulabileceğini Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümünde et teknolojisi alanında çalışan öğretim üyeleri beyanat etmişlerdir.

Yumurta Kırma Fabrikasının Kurulması:

Gelişmiş ülkelerde yumurta kırma fabrikaları bir sigorta olarak işletilmektedir. Talep fazlası (surplus) ürün söz konusu olduğunda, piyasayı takip eden yetiştiriciler birliği veya yumurta pazarlama boardları hemen devreye girerek fazla ürünü yumurta kırma fabrikalarına sevk etmekte ve sonuçta bu fabrikalarda insan öğününe endirekt olarak giren ürünler elde edilmektedir. Bunlar pastörize sıvı yumurta, yumurta tozu, yumurta sucuğu vd ürünler olup raf ömrü daha uzun ve kullanım alanı daha geniştir. Bunların bir kısmı (long egg: yumurta sucuğu) da hazır yiyecek endüstrisinde kullanılmaktadır. Neticede, üreticilerin zararı ve sektörsel gerileme önlenmektedir.

Konya'da kurulacak yumurta kırma fabrikası mutlaka yetiştiriciler birliğine bağlı olarak kurulmalıdır. Aksi takdirde, bağımsız bir işletme yumurtayı ucuza alacağı şartları teşvik edeceğinden esas aktör olması gereken yetiştiriciliği olumsuz yönde etkileyeceklerdir. Böyle bir tesisin kurulması için projeye bağlı destek sağlanabilir. Yetiştiriciler iyi olduklarını da beyan ettikleri bu dönemde bu alanlarda yatırım yapmalıdırlar.

Yeni Bilgilerin Sahaya Aktarımı:

Üreticiler birlik aracılığıyla, araştırma ve eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak yeni gelişmeleri uygulamaya aktarmaları gerekmektedir. Çünkü teknik bakımdan ileri işletmeler her zaman üretim maliyeti ve kalite bakımından avantajlı olmaktadırlar. Bu da onlara rekabet üstünlüğü sağlamaktadırlar. Bu cümleden olarak yaygın olarak kullanılan bir yetiştirme pratiğinden bahsetmek istiyorum. Bu zorlamalı tüy dökümü uygulamasıdır.

Dünyanın en gelişmiş ülkesi ABD'de her yıl mevcut sürülerin %70'i zorlamalı tüy dökümüne sokulmaktadır. Bu durum ebeveyn, yarka ve kuluçka kapasitelerinin yarıya

indirilmesine neden olmuştur. Geleneksel tüy dökümü programları yem su ve ışık kısıtlamasına dayanan bir uygulama olup başlangıçta 8-10 günlük bir açlık süresini kapsamaktadır.

Uluslararası gıda şirketleri (McDonalds, Burger King vd) geleneksel yöntemlerle tüy döktürülen sürülerden elde edilen yumurtaları almayacaklarını ilan etmişlerdir. Sebep ise, tüy dökümü başlangıcında uygulanan açlık süresinde hayvanların *Salmonella enteritidis* hassasiyetlerinin arttığı şeklindedir. Bilindiği gibi bu şirketler çok uluslu olup Türkiye dahil komşu ülkelerde faaliyet sürdürmektedirler. Bu sürülerden elde edilen yumurtaların hastalık etkenini taşıma ihtimali de çok yüksek olarak görülmektedir. Bu sebeple son zamanlarda yem çekmesiz zorlamalı tüy döküm programları geliştirme amacıyla araştırmalar yapılmaktadır. Yaptığımız çalışmalar (Aygün ve Yetişir, 2008) ve mevcut bilgiler ışığında yetiştirilen her hibrit çeşidi için ayrı program geliştirilmektedir.

Yumurta ihraç eden bir bölge olarak, konuya hassasiyet gösterip, Konya'da yetiştirilen yumurtacı hibritler de dikkate alınarak, en ekonomik ve etkili zorlamalı tüy döküm programlarımızı geliştirmeliyiz. Bu esas itibarıyla acil bir durumdur.

Genel Sorunlar

Yumurta üreticilerinin genel sorunlarını Türkiye tavukçuluğunun sorunlarından ayırmak mümkün değildir. Borsamız dergisinde de yayınlanan bazı makalelerde konu ele alınmıştır (Yetişir, 2007; Telli ve Gürbüz, 2007). Bazı konulara, örneğin iç tüketimin artırılması, genel damızlık sorunu, yumurta kalitesinin korunması vd gibi, burada değinilmemiştir.

Ancak, AB katılım sürecinde ve DTÖ yaklaşımında konuyu ele alacak olursak, rekabet üstünlüğü sağlamak için düşük maliyet, kaliteli ürün ve profesyonel yöneticiye ilaveten bölgesel yoğunlaşma (ihtisaslaşma) da gerekmektedir (Peker ve Peker, 2007). Konya'da yumurta tavukçuluğunda bir yoğunlaşma artırılarak sürdürülmelidir. Bu amaçlar doğrultusunda geleceği planlamak gerekmektedir. Bu bağlamda yumurta tavukçuluğu alanında önümüzdeki zaman sürecinde yapılacak işler aşağıdaki gibi olabilir.

İşletme Entegrasyonlarının Tamamlanması:

Düşük maliyetli kaliteli ürün entegre büyük işletmelerde üretilip sürdürülebilir. Çünkü entegre işletmeler bir üretim kademesinde elde ettiği ürünü müteakip üretim kademesi için maliyetine girdi olarak kullanabilmektedir. Yumurtacı bir entegrasyonda bunlar yem, civciv, yarka, makine ve ekipman gibi ara ürünlerdir. Ayrıca bu tür işlemeler pazarlamalarını kendileri yapabileceğinden karları daha da artmaktadır. Bu bakımdan, mevcut işletmelerin entegrasyonlarının tamamlanmasına destek olunmalıdır. Büyük entegre işletmelerin gelişmesi durumunda, küçük işletmeler de bu entegrasyona dahil olarak, bunların çevresinde sözleşmeli olarak çalışabileceklerdir. Geçmişte bu tür entegre işletmelerin yaptıkları hataları sisteme mal etmek yanlış ve haksızlık olur. Varsa uygulama hataları, gözden geçirilerek düzeltilmelidir.

Rastgele Örnekleme Test (RÖT) İstasyonu Kurulması:

Diğer taraftan yumurta tavukçuluğu alanında üreticilerin yetiştirme materyali (hibrit civciv veya yarka) tercihi tamamen reklama dayalı olarak yapılmaktadır. Ancak, sonuçta bazı hibrit çeşitlerinin daha iyi olduğu bilinmektedir. AB ülkelerinde bugün toplam 11 ayrı istasyonda RÖT olarak bilinen bir çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalar 1929 yılından buyana aralıklı olarak sürdürülmektedir. ABD ve Kanada'da ise ayrı istasyonlar bulunmaktadır.

Ülkemizde de, gerek ülkesel ve gerekse bölgesel olarak, işletmelerin, gerek etlik piliç ve gerekse yumurtacı hibrit tercihine yardımcı olacak bu tür çalışmaların yapılması önerile gelmiş ise de, ne bağımsız bir kuruluş ve nede yetiştirme organizasyonları bu çalışmalara girmemiştir. Üniversitelerde yapılan test çalışmaları ise akademik amaçlı ve sürekli olmamaktadır.

RÖT uygulaması gerek ülkeye ve gerekse bölgeye giren yumurtacı ebeveyn işletmelerinden, kuluçkalık yumurtadan başlayarak üretim periyodu sonuna kadar tüm verim özelliklerinin belirlenerek ortaya konduğu bir test çalışmasıdır. Tarla bitkileri alanında yapılan çeşit deneme çalışmalarına benzemektedir.

Konya'da bir yumurtacı RÖT istasyonunun kurulması, kendi ve hedef pazarlarımızda bizim için daha rasyonel olabilecek hibritlerin belirlenmesine yardımcı olmanın yanında, damızlıkçı firmalar da kendilerine bir çeki düzen vererek bölgeye en iyi (elit) sürülerinden elde edecekleri ebeveyn civcivlerini gönderme durumunda kalacaklardır. Böylece de dış ülkelere burada organize olmuş, ne yaptığını bilen bir yetiştirici topluluğu olduğu gösterilmiş olacaktır.

Böyle bir test istasyonu kuruluncaya kadar ise, üniversitemizin ilgili bölümleriyle irtibata geçilerek, AB, ABD ve Kanada'da yürütülen test sonuçları değerlendirilerek, üreticilerimizin hibrit tercihine yardımcı olunabilir.

Böyle bir istasyonun kurulması devlet, birlik ve ticaret borsası desteğinde, projeye dayalı (Santez, AB hibe vd) olarak yürütülebilir.

Kalıntı Sorunu:

Günümüzde, yoğun üretim şartlarında kullanılan yüksek verimli hibrit hayvanlar, genetik ıslahla birlikte verim artışı ve hızlı gelişmeye bağlı olarak, çevre şartları ve hastalıklara karşı hassasiyetleri artmıştır. Buna paralel olarak, hayvan hastalıklarıyla mücadele ve koruma amaçlı ilaç kullanımında bir artış yaşanmıştır. Sonuçta ilaç kalıntılarının oluşturduğu problemler nedeniyle kısıtlama getirilmiştir (Demirözü, 2007).

Yumurta tavukçuluğunda çeşitli ilaçların kullanımına bağlı olarak;

- Yumurtalarda istenmeyen düzeylerde kalıntı olabilir.
- Yaygın kullanımda veteriner müstahzarlarına dirençli bakteriler gelişebilir.
- Sonuçta insanlar üzerinde istenmeyen kötü etkiler meydana gelebilir.
- Maksimum kalıntı düzeyini aşan yumurtalar ulusal ve uluslar arası pazarda reddedilme durumunda kalabilir.

Ülkemizde yumurta ile ilgili olarak 3285 ve 5179 sayılı kanunların ilgili maddeleri yürürlüktedir. Ayrıca 1734 sayılı yem kanunu ve ilgili yönetmelikler ile 1262 sayılı kanunun ilgili maddeleri de yumurta ile ilgilidir. 2002/30 sayılı "Hayvansal kökenli gıdalarda veteriner ilaçları maksimum kalıntı limitleri" tebliğinde yumurta için limitleri verilmiş ve aktif maddeleri içeren müstahzarlar sıralanmıştır. Aynı tebliğde "Yumurtası insan gıdası olarak kullanılan hayvanlarda kullanılmaz" ibaresi yer alan aktif maddeleri içeren müstahzarlar ve aynı tebliğin Ek-4'ünde yasaklanan aktif maddeleri içeren müstahzarlar verilmiştir.

Sonuç olarak; ilgili mevzuat göz önüne bulundurulduğunda, hayvanlara çeşitli şekillerde verilen ilaçlar bilinçli ve kontrollü şekilde kullanılmalıdır. Bilinçsiz ve kontrolsüz kullanılanlar piyasaya arz edilen yumurtalarda kalıntıya yol açar. Yapılacak denetimlerde izin

verilen uygulamalarda tekrarlanan ihlallerin, izin verilmeyen uygulamalarda uygulamanın yapıldığının kanıtlanması durumunda tüm hayvanların ve hayvansal ürünlerin tazminatsız imhası ile karşı karşıya kalınır. Satışı artırmak üzere yapılan yatırımlar, reklamlar ve harcanan işgücü ile tüketici nezdinde oluşturulan güven bir defada yok edilmiş olur. Üreticilerin kurallara uygun üretim yapması; hastalıkların tedavisinde sadece izinli ve ruhsatlı ilaçların kullanılması, ilaç kullanımlarını veteriner reçetesine göre gerçekleştirmeleri, ilaç uygulamalarının kayıt altına alınması, içeriğini bilmedikleri yem katkı maddelerini kullanmamaları, daima güvenli firmalarla çalışmaları, gıda güvenliği ve kendi kendilerini denetlemeleri bakımından önemlidir.

Konya'da devlet kurumlarında (Tarım İl Müdürlüğü, Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, Veteriner Fakültesi ve Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği, Ticaret Borsası laboratuarlarında) kalıntı analizi ile ilgili laboratuar alt yapısı desteklenerek geliştirilmelidir. Standart analiz metotları ve uygulama kılavuzları ilgili fakültelerce belirlenerek yayınlanmalıdır. Konuyla ilgili uygulamalı çalıştaylar düzenlenmelidir. Böylece, yetiştiricilerin kendilerini denetleme imkanı doğacak, ve uluslar arası pazarlarda faaliyet yapabilmeleri için altyapı oluşacaktır. Bu altyapının oluşması için Ticaret Borsası ve Yumurta Üreticileri Birliği yönlendirici ve talep eden taraf olup sorumluluk üstlenmelidir.

Sonuç

Yukarıda sunulan metinlerde, Konya yumurta tavukçuluğunun aktüel ve genel sorunları değerlendirilmeye ve çözümler aranmaya çalışılmıştır. Etkili trendler doğrultusunda (AB katılım süreci ve DTÖ yaklaşımları) bu sektörün sorunlarına öncelik sırasına göre acilen eğilmek gerekmektedir. Sonuç olarak Türkiye yumurta üretiminin %20'sini üreten Konya bir ihtisaslaşma bölgesi olabilir. Bunun için Yumurta Üreticileri Birliğinin kurulup gelişme temayülü göstermesi önemli bir gelişmedir. Mevcut sorunların çözümünde bu birlik ve ilgili sivil toplum örgütlerine görevler düşmektedir. Sektörün mevcut desteklemelerden yararlanabilmesi için tarafların daha aktif olmaları gerekmektedir. **"Geleceği tahmin etmeye çalışmak yerine onu planladığınızda gelecek öyle olacaktır"**. Bu konuda Selçuk Üniversitesi Teknokenti çatısı altında sivil topum örgütlerinin katılımıyla gerekli projeler hazırlanabilir. Mevcut bilim adamı, araştırıcı ve akademisyenlerin ihtisas alanlarından daha fazla yararlanmamız gerekmektedir.

Faydalanılan Kaynaklar

Anonymous, 2003. Konya Tarımsal Master Planı. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım İl müdürlüğü.

Altan, A. ve Bayraktar, H. 2009. Kümesler ve Donanımları. Tavukçuluk Bilimi: Yetiştirme, besleme, hastalıklar (Editörler: Türkoğlu, M ve Sarıca, M.). s 185-238. Otak Form Ofset, Samsun.

Aygün, A. and Yetişir, R. 2008. Researches on the responses of different hybrid layers with respect to egg production and quality performances to forced molting programs with and without feed withdrawal. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 22 (45):1-10

Besd-Bir, 2004. Kanatlı bilgileri Yıllığı. Besd-Bir yayınları No 5.

Demirözü, B. 2009. Yumurta Tavukçuluğunda kalıntı sorunları ve sağlıklı yumurta üretimine etkisi. http://www.Yumbir.org.tr. Erişim: 08.05.2009

Kara, M. 2008. Yumurtayı Kıran Kazanıyor. Konya Ticaret Borsası Dergisi. Sayı 28. Safa 30-31.

Telli, N. ve Gürbüz, Ü. 2007. Türkiye'de ve Konya İlinde Yumurta Tavukçuluğu, Sorunları ve çözüm Önerileri. Konya'da Tarım ve Tarımsal Sanayi Sorunlarının Tespiti Sempozyumu. 25-26 Mayıs. Konya.

Gezgin, S., Babaoğlu, M. ve Hamurcu, M. 2007. Tarım işletmesi atıklarının tarımda kullanımı için yeni öneriler. Konya'da tarım ve Tarımsal sanayi sorunlarının tespiti sempozyumu. 25-26 Mayıs, Konya.

Peker, K. ve Peker, A. E. 2007. TR-52 Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Kalkınmasında Tarımsal Kobi'lerin Önemi. Konya'da Tarım ve Tarımsal Sanayi Sorunlarının Tespiti Sempozyumu. 25-26 Mayıs – Konya.

TÜİK, 2009. Türkiye İstatistik Kurumu Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı. http://www.tuik.gov.tr. Erişim 04.0.2009.

Yetişir, R. 2008. Yumurta Tavukçuluğu: Önemi, Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri**,** Konya Ticaret Borsası Dergisi. Sayı 24. Safa 52-57.

Yetişir, R. 1984. Tavuk Gübresi ve Altlığının Hayvan Yemi Olarak Değerlendirilmesi. Et Endüstrisi Yan Ürünlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu. 26-28 Aralık, Bursa.

Yıldırım, İ. 2009. Sözlü görüşme. S.Ü. Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü Öğretim Üyesi.